

В. Вигівський,
магістрант,
В. Ковальчук,
доктор. пед. наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ЧИТАННЯ В МОВНО- ЛІТЕРАТУРНІЙ ГАЛУЗІ

Основною метою навчання іноземної, зокрема англійської мови, є розвиток комунікативної компетентності учнів, що передбачає їхню здатність до здійснення іншомовного спілкування. Сучасні тенденції мовної освіти відповідають суспільним запитам і реалізуються через комунікативну спрямованість цілей, змісту, принципів і методів навчання. Відповідно до державного стандарту, навчання іноземної мови орієнтоване на формування іншомовної комунікативної компетентності в єдності її складників, серед яких важливе місце посідає соціокультурний компонент.

У контексті мовно-літературної освітньої галузі особливої значущості набуває соціокультурний розвиток учнів початкової школи, який активно відбувається під час навчання англомовного читання. Цей процес є багатоаспектним і передбачає не лише засвоєння мовних знань (фонетики, лексики, граматики), а й формування здатності розуміти культурні особливості іншомовного середовища.

Одним із ключових завдань навчання англійської мови у початковій школі є розвиток уміння читати нескладні автентичні тексти та розуміти їх зміст. Оволодіння читанням розпочинається з формування техніки читання, що забезпечує автоматизоване сприйняття графічних образів, їх співвіднесення зі звуковими відповідниками та значенням. Водночас читання виступає важливим засобом соціокультурного розвитку, оскільки через тексти учні знайомляться з культурою, традиціями та способом життя носіїв мови.

Метою дослідження є визначення особливостей соціокультурного розвитку учнів початкової школи у процесі навчання англомовного читання та обґрунтування умов його ефективного забезпечення.

Згідно з чинними освітніми програмами, соціокультурна компетентність розглядається як складник комунікативної компетентності й охоплює знання про країну мови, що вивчається, її культуру, традиції, а також уміння використовувати ці знання у процесі міжкультурної взаємодії. Наукові праці Н. Бориско, С. Ніколаєвої, В. Редька та інших дослідників підкреслюють значущість компетентнісного підходу у формуванні особистості учня [3].

Для учнів 1–4 класів соціокультурні знання інтегруються безпосередньо у тексти для читання. Основними змістовими лініями є:

- Антропоніміка: знайомство з типовими англомовними іменами та прізвищами, формами звертання (*Mr.*, *Mrs.*, *Miss*).

- Казковий та літературний етос: читання текстів про популярних персонажів (наприклад, *Paddington Bear*, *Peter Rabbit*, *Winnie-the-Pooh*), що формує первинне уявлення про британський гумор та цінності.

- Побутова культура: тексти про режим дня англійського школяра, шкільну форму, традиційні сніданки чи хобі [1].

Для успішного формування даної компетентності в межах мовно-літературної галузі необхідно дотримуватися таких умов: *автентичність матеріалу*: тексти мають бути адаптованими, але зберігати "дух" мови (короткі вірші *Nursery Rhymes*, комікси, листівки); *принцип діалогу культур*: вивчення чужого має відбуватися через глибше усвідомлення свого (учень вчиться презентувати власну культуру англійською мовою); *емоційність*: матеріал повинен викликати інтерес, подив або радість, що сприяє кращому запам'ятовуванню специфічних культурних рис [2].

У сучасній методиці навчання англійської мови читання в початковій школі переважає фонетичний (аналітико-синтетичний) метод, який передбачає засвоєння звуко-буквених відповідностей. Водночас ефективність соціокультурного розвитку зростає за умови використання різноманітних підходів: методу цілих слів, читання за ключовими словами, інтегрованого навчання читання і письма, а також ігрових та інтерактивних технологій.

Соціокультурний розвиток учнів у процесі навчання читання передбачає формування здатності застосовувати соціокультурні знання, уміння та особистісні якості в іншомовному спілкуванні. Він здійснюється через інтеграцію всіх видів мовленнєвої діяльності та використання навчального матеріалу, що відображає реалії життя однолітків у країнах, мова яких вивчається.

Зміст соціокультурного компонента в початковій школі включає ознайомлення з національними реаліями (державна символіка, імена, традиції, свята), формування елементарних норм мовленнєвого етикету (привітання, прощання, подяка, вибачення), а також використання фольклорних матеріалів (віршів, пісень, лічилок), що сприяють засвоєнню культурних цінностей.

Особливу роль у соціокультурному розвитку відіграють інтерактивні методи навчання, зокрема рольові ігри, ситуаційне моделювання, ігрове проектування. Вони сприяють формуванню комунікативних умінь, розвитку емпатії, здатності до співпраці та міжкультурного розуміння.

Таким чином, соціокультурний розвиток учнів початкової школи під час навчання англійської мови є важливим складником мовно-літературної освіти. Його ефективність забезпечується систематичним використанням вправ і завдань, спрямованих на формування позитивного ставлення до іншої культури, уміння порівнювати культурні явища, інтерпретувати соціокультурну інформацію та висловлювати власну думку.

Формування соціокультурної компетентності під час навчання англійської мови в початковій школі є багатоаспектним процесом. Він не лише розвиває мовні навички, а й виконує важливу виховну функцію: виховує толерантність, відкритість до світу та готує дитину до життя в багатокультурному суспільстві. Завдяки систематичному використанню соціокультурно орієнтованих вправ,

читання перетворюється з механічного процесу на акт пізнання світу та самовизначення в ньому.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закір`янова І.А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2016. 22 с.
2. Склярєнко Н.К. (2015) Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок та вмій. *Іноземні мови*. № 3. С. 54.
3. Редько В.Г. Компетентісно орієнтоване навчання іноземних мов учнів початкової школи: лінгводидактичний аспект. *Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць*. К. : Педагогічна. 2017. Вип. 18. 282 с.